

НАДІЄНКО О.І., кандидат юридичних наук
(Запорізький національний
технічний університет)

УДК 342 : 347.73 : 369.5.046(477)

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Розкрито сутність та призначення основних форм і методів державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення, здійснено їх класифікацію, визначено особливості застосування, обґрунтовано необхідність вдосконалення.

Ключові слова: форми, методи, державне регулювання, пенсійне забезпечення, пенсійна система, адміністративне право.

Раскрываются сущность и назначение основных форм и методов государственного регулирования в сфере пенсионного обеспечения, осуществляется их классификация, определяются особенности применения, обосновывается необходимость совершенствования.

Ключевые слова: формы, методы, государственное регулирование, пенсионное обеспечение, пенсионная система, административное право.

The essence and purpose of the basic forms and methods of state regulation of pension schemes, implemented their classification, defined features of the application, the necessity of improving.

Keywords: forms, methods, government regulation, pension provision, pension system, administrative law.

Науковий аналіз будь-якого складного явища передбачає дослідження не лише його сутності, а й тих форм та методів, в яких це явище знаходить свою практичну реалізацію. Державне регулювання у сфері пенсійного забезпечення не є винятком, тому застосування понять «форма» та «метод» вважаємо обов'язковим при його комплексній характеристиці. Проблема форм та методів є актуальною в сучасних умовах. Зокрема, перехід до ринкових відносин зумовив посилення регулятивної діяльності державних органів і послаблення ролі адміністративно-правових методів, які передчасно було визнано неприйнятними в нових умовах господарювання. Потреба держави у нових підходах до форм та методів регулювання у пенсійній сфері, їх коригуванні зумовлена суспільним інтересом до підвищення ефективності цієї сфери.

Проблему форм та методів державного регулювання досліджували провідні фахівці з адміністративного права, серед яких В. Авер'янов, О. Андрійко, Ю. Битяк, Г. Забарний, Р. Калюжний, С. Ківалов, Л. Коваль, Т. Коломоєць, С. Стеценко, В. Шкарупа. Проте форми та методи державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення вивчалися ними фрагментарно або в межах більш змістовної проблематики, що підтверджує актуальність теми.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу нормативних та літературних джерел визначити форми і методи державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення в Україні, обґрунтувати положення щодо їх ролі та призначення, здійснити класифікаційний розподіл та провести системний аналіз, сформулювати пропозиції щодо подальшого вдосконалення.

У науці адміністративного права форми державного управління визначають як зовнішні прояви конкретних дій органів виконавчої влади чи їх посадових осіб, в яких реалізується компетенція цих органів (осіб). При цьому вважається за доцільне сприймати терміни «форми державного управління», «форми реалізації виконавчої влади», «адміністративно-правові форми» як схожі за змістом і проявами [1, с. 166]. Отже, форма – це той чи інший варіант зовнішнього прояву змісту. Що ж до форм державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення, то вони є зовнішнім усталеним виявом конкретних дій державних органів у досліджуваній нами сфері задля реалізації функцій та поставлених перед ними завдань. Форми регулювання закріплені у Конституції України, законах та інших нормативно-правових актах держави. Вибір тих чи інших форм регулюючої діяльності зумовлений призначенням державного органу, його функціями, повноваженнями, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями конкретного об'єкта регулювання. У процесі практичної діяльності державні органи обирають найбільш ефективні її форми, встановлюючи загальнообов'язкові правила поведінки з питань, віднесених

до їх компетенції, організовуючи правозастосування та виконання цих правил.

На сьогодні у науці адміністративного права існують різні підходи до класифікації форм регулятивної діяльності. Так, Ю. Козлов пропонує класифікацію форм за ступенем юридичного вираження, за досягнутим результатом, за обсягом, за направленістю, за суб'єктами та за юридичним змістом [2, с. 225]. А. Коренєв виділяє такі форми регулювання: а) за змістом: правоустановчі і правозастосовчі; б) за цілеспрямованістю: внутрішні й зовнішні; в) за способом вираження: словесні і конклюдентні [3, с. 156]. С. Стеценко є прибічником класифікації, що побудована на основі настання тих чи інших наслідків, згідно з якою вирізняють правову та неправову форми регулювання [1, с. 166-167]. Такого ж підходу до класифікації форм регулювання дотримується більшість науковців, зокрема, В. Авер'янов, Ю. Битяк, Л. Коваль, Т. Коломоєць, Г. Забарний, Р. Калюжний та В. Шкарупа [4, с. 278; 5, с. 133; 6, с. 82; 7, с. 119; 8, с. 16].

Поділ форм регулювання на правові та неправові вважаємо цілком можливим і стосовно форм державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення. Вищезазначені форми тісно пов'язані між собою. Однак у першому випадку спостерігається всебічна юридична регламентація (нерідко вона набуває значення юридичного факту), скрупульозний підбір методів реалізації приписів регулюючих актів, передбачається юридична відповідальність за порушення (невиконання) таких. Форми ж другої групи теж пов'язані з компетенцією органу, державно-владними повноваженнями його представників, проте це повноваження виявляє себе не як пряме юридичне веління, а опосередковане через позаюридичні засоби, і лише їхні передумови та результати можуть бути юридично зафіксовані [6, с. 81].

Правотворча форма регулятивної діяльності знаходить своє вираження у виданні органами виконавчої влади відповідних правових актів. Важливого значення набувають укази Президента України щодо врегулювання окремих важливих питань пенсійного забезпечення, видані в межах його компетенції. Відповідні постанови та розпорядження з питань пов'язаних із регулюванням пенсійного забезпечення, видає Кабінет Міністрів України (КМУ). На виконання поставлених завдань щодо забезпечення діяльності органів пенсійної сфери значну кількість нормативно-правових актів видають Мінсоцполітики, Пенсійний Фонд України (ПФУ), Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) тощо.

Видання індивідуальних актів є наступною важливою правовою формою державного регулювання у пенсійній сфері. Без їх видання забезпечення пенсіями неможливе, бо виникнення матеріальних пенсійних правовідносин відбувається на підставі волевиявлення компетентного державного органу, яке є індивідуальним актом щодо нього. Індивідуальні акти, на відміну від нормативних, мають правозастосовчий характер, у них знаходять свій прямиий вияв конкретні волевиявлені суб'єктів. Шляхом припису, що його містить індивідуальний акт, вирішуються конкретні справи або ж питання, зокрема – щодо пенсійного забезпечення. Такі акти персоналізовані, адже їх адресатом є конкретна особа – отримувач матеріальних виплат [9, с. 92]. Одним з таких актів, що визначає право призначення (перерахування) пенсій, є рішення органів ПФУ. Для його прийняття розглядаються та детально аналізуються необхідні документи. Вдосконалення такої правової форми регулювання, як видання індивідуальних актів, вбачається через вдосконалення процесу роботи з громадянами, опрацювання нових методологічних засад роботи органів державного регулювання пенсійного забезпечення із призначення, перерахунку та виплати пенсій.

Здійснення юридично значущих дій також відносимо до правових форм державного регулювання у пенсійній сфері. Серед цих дій можна виділити видачу пенсійних посвідчень та свідоцтв про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, реєстрацію статуту державного пенсійного фонду (НПФ), ліцензування діяльності з адміністрування НПФ тощо.

З-поміж неправових форм вирізняють: проведення організаційних заходів (підготовка та проведення нарад, зборів, конференцій, інспектування та контроль виконання робіт, надання практичної допомоги у виконанні завдань тощо); здійснення матеріально-технічних операцій (допоміжні дії, спрямовані на створення умов для функціонування органів державного управління та посадових осіб) – це діловодство, підготовка аналітичних і статистичних даних, складання звітів, довідок, оформлення документів тощо [1, с. 169].

До організаційних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування

пенсійної сфери, можна віднести персоналізований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Воно, у свою чергу, передбачає створення автоматизованої системи такого обліку, її вдосконалення та всю діяльність з інформаційного забезпечення цієї сфери.

Форма державного регулювання тісно пов'язана з його змістом. У цьому плані організаційні форми регулювання, ґрунтуючись на нормативно-правових актах, дозволяють встановити його процедуру, визначити повноваження суб'єктів, інструктувати органи нижчого рівня та надавати їм практичну допомогу, забезпечувати підвищення рівня кваліфікації кадрів, розробляти практичні рекомендації, роз'яснювати зміст правових актів, налагоджувати зв'язки з громадськістю, узагальнювати досвід регулювання, інформацію, готувати матеріали для видання нормативних актів, вести роботу з діловодства тощо. Організаційні заходи здійснюються систематично й у значній кількості; вони спрямовані на забезпечення ефективної роботи у відповідних сферах регулювання, зокрема, у сфері пенсійного забезпечення; це – необхідний чинник діяльності державних органів, виконання ними регулюючих функцій. Проведення таких численних заходів у пенсійній сфері зумовлено як її реформою та потребою напрацювання практики регулювання нових інститутів, так і необхідністю зміни кадрової стратегії в бік підготовки освічених фахівців, тих, які досконально знають пенсійне законодавство та вміють грамотно застосовувати його норми на практиці. Останнє повинно відіграти позитивну роль в удосконаленні процесу державного регулювання у пенсійній сфері.

Під методами державного управління зазвичай розуміють способи, прийоми безпосереднього впливу органів державного управління та посадових осіб на підпорядковані їм об'єкти управління. Методи державного управління знаходять своє вираження у формі державного управління, через взаємодію суб'єктів та об'єктів управління, зв'язки, що між ними склалися. Аналізуючи співвідношення методів та форм державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення, зазначимо, що більшість науковців-адміністративістів первинно визначають форму регулювання, вказуючи на те, що, якби не було форми державного регулювання, то методи державного регулювання втратили б свою суть, оскільки їх неможливо було б реалізувати на практиці [10, с. 188; 5, с. 159].

Співвідношення категорій «форма» та «метод» можна визначити на підставі аналізу їх етимології. Метод (від грец. *methodos* – шлях дослідження) – це спосіб досягнення мети, вирішення завдання, сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного пізнання дійсності [11, с. 795], а форма – 1) зовнішній обрис, зовнішній вигляд, контури предмета або 2) зовнішній вияв будь-якого змісту [12, с. 896]. Вважаємо, що категорія методу співвідноситься з внутрішньою, а форми – із зовнішньою характеристикою будь-якого явища.

Розуміння методів державного регулювання пенсійного забезпечення можливе у зв'язку з його функціями. Будь-яка функція, що потребує реалізації, становить собою конкретну мету управління і дії, взаємопов'язані через завдання її здійснення. Через те вона є частиною управлінської діяльності. Це дає змогу відокремити методи державного регулювання від понять, які вживаються в подібному до них розумінні. Наприклад, планування, контроль, облік тощо є функціями управління, але, взяті як окремі прийоми будь-якої з функцій управління, вони вже являють собою методи управління [5, с. 158].

У науці адміністративного права відсутній єдиний погляд на класифікацію методів державного регулювання. Зазвичай їх класифікують за сферою застосування та за способом впливу суб'єкта на об'єкт. При цьому за сферою застосування розмежовують загальні та спеціальні (локальні) методи. Перші застосовуються в усіх сферах та на всіх рівнях державного регулювання (методи планування, контролю, стимулювання, організації). Другі ж використовуються залежно від сфери державного регулювання (ліцензування, дозвіл). За способом впливу суб'єкта на об'єкт виділяють методи прямого (безпосереднього) та непрямого (опосередкованого) впливу. Інакше їх називають адміністративними та економічними. При цьому перші визначають як засоби впорядковуючого впливу на діяльність суб'єктів шляхом встановлення їх прав та обов'язків. Що ж до інших, то їхнє застосування передбачає формування стимулів, зацікавленості виконавця у результаті, дає змогу проявити ініціативу тощо. Пропонується поділ методів і за іншими критеріями: за ознакою використання власних повноважень – переконання та примус; за метою – спостереження, контроль, розробка заходів впливу [13,

с. 65]. Виділяються методи наукові та ненаукові; демократичні й диктаторські; державні й суспільні (громадські); творчі й шаблонні; адміністративні й економічні; прямого й непрямого впливу; загальні й спеціальні [14, с. 42].

До прямих методів державного регулювання у пенсійній сфері можна віднести встановлення певних кваліфікаційних вимог (зокрема для осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками або претендують на право здійснення функцій з адміністрування НПФ), здійснення реєстрації (зокрема статуту НПФ та пенсійних схем), здійснення контролю та нагляду тощо.

Метод прямого впливу вирізняється наявністю такого забезпечувального заходу, як контроль. Контроль, вважає О. Андрійко, держава здійснює з метою перевірки дотримання і виконання поставлених завдань, прийнятих рішень та їх правомірності [15, с. 10]. До основних принципів контролю фахівці відносять гласність, універсальність, систематичність, безсторонність, оперативність, реальність, дієвість та результативність [5, с. 241]. Разом з тим називають законність, відповідальність, субординацію, плановість, професіоналізм, об'єктивність, тягар збирання доказів, неупередженість, принципи взаємодії контролюючих органів та допомоги підконтрольному об'єкту [15, с. 18-21].

Систему контролю складають суб'єкти, об'єкти та зміст. У сфері недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) спеціальним суб'єктом контролю і нагляду, згідно зі ст. 67 Закону № 1057, є Нацкомфінпослуг у межах повноважень та в порядку, визначеному актами законодавства України. Державний нагляд і контроль за діяльністю осіб, які здійснюють управління активами пенсійних фондів, та зберігачів здійснюється НКЦПФР. Контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у сфері НПЗ здійснює Антимонопольний комітет України [16].

Суб'єктами регулювання та нагляду у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування Законом № 1058 визначено такі органи: за дотриманням норм цього Закону щодо призначення (перерахунку) і виплати пенсій у солідарній системі – Мінсоцполітики та його органи; щодо цільового використання коштів ПФУ – Мінфін України та Рахункову палату; щодо дотримання норм Закону суб'єктами накопичувальної системи пенсійного страхування – Нацкомфінпослуг України; за діяльністю компаній з управління активами (КУА) в частині управління пенсійними активами, радника з інвестиційних питань – НКЦПФР; за діяльністю зберігача та уповноваженого банку – Національний банк України (НБУ) і НКЦПФР. Контроль за виконанням ПФУ законодавства про загальнообов'язкове пенсійне страхування, статутних завдань та цільового використання коштів ПФУ здійснює Наглядова рада [17].

Контрольна діяльність зазначеними органами здійснюється у процесі реалізації ними наданих законодавством повноважень. Власне, ці повноваження визначають зміст і засоби контролю. Об'єктом контролю є саме пенсійне забезпечення. Провідною процедурою контролю виступають перевірки. Правова регламентація порядку проведення перевірок у пенсійній сфері відбувається, як правило, на рівні підзаконних актів. Так, Постановою КМУ від 09 березня 2011 р. № 233 затверджено Порядок проведення ПФУ та його територіальними органами планових та позапланових перевірок платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Цей Порядок визначає механізм проведення перевірок на підприємствах, в установах, організаціях, фізичних осіб – підприємців, які є платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, щодо правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску, контроль за сплатою якого покладено на ПФУ, а також достовірності відомостей, поданих до Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування [18]. Перевірки проводяться органами ПФУ за місцезнаходженням платника єдиного внеску або у приміщенні органу ПФУ; здійснюються на підставі бухгалтерських книг, звітів тощо. Планові перевірки передбачаються у кварталному плані, що затверджується органом ПФУ. Періодичність їх здійснення визначається з урахуванням ступеня ризику від провадження господарської діяльності суб'єктами господарювання. Строк проведення планових перевірок не повинен перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва – п'ятьох. Перелік питань для здійснення перевірок міститься у Постанові Правління ПФУ від 31 березня 2011 р. [19].

Позаплановими є перевірки платника єдиного внеску, які не передбачені у кварталному плані роботи органу ПФУ. Такі перевірки проводяться без попереднього повідомлення платни-

ка за наявності однієї з обставин: подання платником єдиного внеску письмової заяви про проведення перевірки за його бажанням; виявлення та підтвердження недостовірності інформації, зазначеної у поданих платником єдиного внеску документах обов'язкової звітності; звернення фізичних та юридичних осіб про порушення платником єдиного внеску вимог законодавства з питань, що належать до компетенції органів ПФУ; неподання в установлений строк платником звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкоджали поданню звітності. Строк проведення позапланових перевірок не повинен перевищувати десяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва – двох [18].

Ще одним прикладом прямого адміністративного методу традиційно визначають нагляд [1, с. 175]. У науковій літературі його, поряд із контролем, відносять також до загальних методів державного управління [7, с. 108]. Питання співвідношення категорій «контроль» і «нагляд» залишається дискусійним на теоретичному рівні та невирішеним на законодавчому.

Здійснюючи аналіз державного контролю в галузі чорної металургії, П. Лютіков розглядає його співвідношення із такими суміжними правовими поняттями, як нагляд, моніторинг, аудит, облік, обстеження, інспектування, ревізія. Аналіз вказаного співвідношення дає підстави науковцю вважати контроль родовим поняттям щодо вищезгаданих суміжних понять, яке охоплює їх в якості певних форм, методів чи окремих різновидів контролю [20, с. 9]. Такий погляд співпадає з поглядом вчених-адміністративістів, зокрема О. Андрійко, В. Шестака, С. Жадана, на нагляд як різновид контролю або спеціальний контроль [21, с. 91; 22, с. 172; 23, с. 109]. Вважаємо дану позицію щодо співвідношення контролю та нагляду найбільш обґрунтованою.

На думку С. Жадана, система нагляду у пенсійній сфері поділяється на частини, які різняться об'єктом нагляду, номенклатурою органів, що його здійснюють, їх повноваженнями, обсягом і засобами здійснення відповідного виду нагляду. Дещо відмінними є й цілі здійснення кожного з видів нагляду. Тож, йдеться про такі види нагляду, як: 1) нагляд за діяльністю ПФУ, що здійснюється Наглядовою радою; 2) державний нагляд у сфері пенсійного забезпечення. Не зупиняючись на статусі Наглядової ради, але підтримуючи точку зору С. Жадана, зазначимо, що йдеться про орган, який має суттєві повноваження. Їх реалізація може тягнути за собою серйозні наслідки. Однак законодавство не регламентує питання юридичної відповідальності у разі неефективної роботи Ради. Тож така система не гарантує належного виконання обов'язків, покладених на Раду. З іншого боку, відсутність реальної можливості примусового виконання рішення Ради ставить під сумнів ефективність функціонування цього органу і перетворює його переважно на консультативний орган, доцільність існування якого видається сумнівною [23, с. 101, 105].

Стосовно державного нагляду у пенсійній сфері слід підкреслити, що його об'єкт є ширшим, ніж об'єкт нагляду, здійснюваного Наглядовою радою. Функції державного нагляду законодавцем розподілено між кількома центральними органами виконавчої влади (Мінсоцполітики, Мінфіном, Рахунковою палатою, Нацкомфінпослуг, НКЦПФР, НБУ), що, з одного боку, дозволяє здійснювати нагляд на високому рівні, а з іншого – створює об'єктивні умови для достатньої координованості дій органів, що може призвести до безсистемної реалізації їх повноважень у сфері державного нагляду [23, с. 108].

Слід погодитись з твердженням В. Фещука, що дія контролюючих, наглядових та регулятивних органів пенсійної сфери не скоординована, а функції дублюються. Таке становище виникло внаслідок відсутності єдиного центру встановлення стандартів роботи пенсійної системи. Окремі функції державного контролю та нагляду в пенсійній сфері було об'єднано й покладено на Нацкомфінпослуг, однак нагляд за КУА та банками-зберігачами залишається поза її повноваженнями. Контроль та нагляд на різних рівнях пенсійної системи покладено на різні контролюючі та регулятивні органи. Аналіз їх діяльності призвів фахівця до висновку про необхідність розмежування регулювання й нагляду та створення єдиного регуляторного органу [24, с. 13].

Досить поширеним є застосування і непрямого (економічного) методу, що не передбачає «адміністративності», проте як такий, що використовується державним органом, набуває обов'язкового характеру. Основна його ознака – опосередкований вплив через майнові інтереси та потреби, стимулювання у різних економічних формах (податки, субсидії, бюджетне регулювання, преміювання, тарифікація заробітної плати, цінове регулювання т.п.) [6, с. 111].

Фінансування має різний прояв у різних видах і формах державного регулювання пенсійного забезпечення: від прямих асигнувань з Державного бюджету до самофінансування в

НПЗ. Стан економіки країни має суттєвий вплив на пенсійну систему. Свого часу система, що склалася на початку 90-х рр. XX ст., стала марнотратною, обтяжливою для економіки, тому була піддана реформуванню. У зв'язку із запланованим переходом пенсійної системи на накопичувальні засади на перше місце у процесі фінансування виходять не питання затримки виплат із ПФУ та неплатоспроможності роботодавців (хоча їх існування не може не хвилювати), а проблеми надійності пенсійних внесків у системі НПЗ, що тісно пов'язано з інвестиційною політикою держави в цілому.

Отже, проведений аналіз форм та методів державного регулювання у пенсійній сфері України на сучасному етапі розвитку дозволив дійти висновків:

1. Форми державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення визначено як зовнішній усталений вияв конкретних дій державних органів у пенсійній сфері задля реалізації функцій та поставлених перед ними завдань. Обґрунтовано доцільність поділу вищезазначених форм на правові (видання регулюючих нормативних актів; видання індивідуальних актів; укладання адміністративних договорів; здійснення юридично значущих дій) та неправові (проведення організаційних заходів; здійснення матеріально-технічних операцій). Встановлено наявність тісного взаємозв'язку форм державного регулювання.

2. З'ясовано, що у межах державного регулювання пенсійної сфери задіяні методи, які за сферою застосування доцільно поділяти на загальні (планування, контроль, стимулювання, організації) і спеціальні (ліцензування), а за способом впливу суб'єкта на об'єкт – на методи прямого (реєстрація, контроль, нагляд) та непрямого (податки, субсидії, бюджетне регулювання) впливу. Оптимальне поєднання методів державного регулювання дозволить досягти ефективного функціонування сфери пенсійного забезпечення в Україні.

3. За критерієм характеру відносин, щодо яких здійснюється регулювання, пропонується поділ форм та методів державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення на ті, що застосовуються у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, та ті, які застосовуються у сфері добровільного НПЗ, зокрема діяльності НПФ.

4. Обґрунтовано необхідність вдосконалення та активізації застосування форм і методів державного регулювання у сфері пенсійного забезпечення, що має відбуватись у напрямку законодавчого вдосконалення існуючих та закріплення нових, адекватних сучасній соціальній політиці України.

Список використаної літератури:

1. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навч. посіб. – К., 2008.
2. Алексин А.П., Козлов Ю.М., Кармолицкий А.А. Административное право Российской Федерации: Учеб. – М., 1995.
3. Коренев А.П. Административное право России: Учеб. – М., 1996.
4. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. / Голов. редкол.: В. Б. Авер'янов та ін. – К., 2004. – Т. 1: Загальна частина.
5. Адміністративне право України: Підруч. / За ред. Ю.П. Битяка. – К., 2006.
6. Коваль Л.В. Адміністративне право: Курс лекцій. – К., 1996.
7. Адміністративне право України / Т.О. Коломоець, С.В. Ващенко, В.Г. Поліщук та ін.; За заг. ред. Т.О. Коломоець. – К., 2009.
8. Забарний Г.Г. Адміністративне право України: Навч. посіб. – К., 2003.
9. Тарасова В.А. Юридические факты в области пенсионного обеспечения. – М., 1974.
10. Адміністративне право України: Підруч. / За заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, 2003.
11. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головошук. – К., 1999-2001. – Т. 2. – 2001.
12. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М., 1984.
13. Лончаков А.П. Предмет и система административного права РФ: Учеб. пособ. – Хаб-ск, 1999.
14. Адміністративне судочинство: Підруч. для вузів / За ред. Т.О. Коломоець. – К., 2009.
15. Андрійко О.Ф. Державний контроль : нові погляди на його сутність і призначення // Державний контроль у сфері виконавчої влади: Наукова доповідь / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К., 2000. – С. 10-21.
16. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09 липня 2003 р. № 1057-IV // ВВР. – 2003. – № 47-48. – Ст. 376 (зі змінами).
17. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003 р. № 1058-IV // ВВР. – 2003. – №№ 49-51. – Ст. 376 (зі змінами).
18. Про затвердження Порядку проведення Пенсійним фондом України та його територіальними

органами планових та позапланових перевірок платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова КМУ від 09 березня 2011 р. № 233 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 18. – Ст. 770.

19. Про затвердження Переліку питань для здійснення планових перевірок органами Пенсійного фонду України та форми Акта, що складається за їх результатами: Постанова Правління ПФУ від 31 березня 2011 р. № 9-1 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 35. – Ст. 1474.

20. Лютіков П.С. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні : організаційно-правовий аспект: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – Ірпінь, 2009.

21. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади. – К., 2004.

22. Шестак В.С. Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Х., 2002.

23. Жадан С.В. Організаційно-правові засади управління державним соціальним страхуванням: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – К., 2008.

24. Фечук В.В. Правове регулювання та організація пенсійного страхування в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – К., 2010.

Надійшла до редакції 13.04.2012

БЕРДНИК В.С., аспірант
(Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова)

УДК 343.924

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНИХ КОМІСІЙ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Розкрито загальні ознаки, що притаманні системі органів адміністративної юрисдикції, та визначено місце в цій системі адміністративних комісій.

Ключові слова: адміністративна юрисдикція, орган адміністративної юрисдикція, система органів адміністративної юрисдикції, адміністративні комісії.

Раскрываются общие признаки, которыми характеризуется система органов административной юрисдикции, и определяется место в этой системе административных комиссий.

Ключевые слова: административная юрисдикция, орган административной юрисдикции, система органов административной юрисдикции, административные комиссии.

The article describes the general features that characterize the system of administrative jurisdiction, and the place in this system of administrative committees.

Keywords: administrative jurisdiction, the system of administrative jurisdiction, the administrative committee.

Суб'єктом адміністративної юрисдикції є органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції, органи державної виконавчої влади та інші передбачені законодавством державні органи або їх посадові особи, які відповідно до закону вповноважені розглядати певне коло справ про адміністративні порушення і застосовувати до правопорушників адміністративні стягнення. Кожен з органів адміністративної юрисдикції, будучи елементом цієї системи, має чітко обмежену законодавством компетенцію щодо кола справ, які він вправі розглядати, що й зумовлює його місце системі адміністративно-юрисдикційних органів.

Роль і місце державного органу чи органу місцевого самоврядування у правоохоронному механізмі нашої держави визначаються його цільовим призначенням. Орган адміністративної юрисдикції є одним з суб'єктів правоохоронної діяльності, який покликаний вирішувати справи про адміністративні проступки. Суб'єкти адміністративно-юрисдикційної діяльності дуже часто поєднують управлінську і юрисдикційну діяльність, що також зумовлює їх правовий статус та визначає роль в системі органів адміністративної юрисдикції.

Суб'єкти адміністративно-юрисдикційної діяльності досліджувалися в працях Є.В. Додіна, Д.П. Калаянова, Т.О. Коломоєць, М.Я. Масленнікова, Н.Г. Саліщевої, А.П. Шергіна та інших видатних вчених. Але і сьогодні залишається багато питань, які потребують до себе уваги правознавців. Тому дослідження системи органів адміністративної юрисдикції та визначення в цій системі місця адміністративних комісій залишається одним з перспективних напрямів

